

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

5. Metus quomodo se habeat circa voluntarium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

re debet obligationem ad aliquid faciendum habes in gubernatore, v.g. navis, qui eligit directè dormire tempore tempestatis, ex quo somno, atque adeo ex omissione navim gubernandi, indirectè, & moraliter sequitur naufragium; nam directè, & physice sequitur à tempestate, quod quidem naufragium merito imputatur ipsi gubernatori, qui poterat & debebat navi opitulari, non autem imputari potest mihi, qui tali tempore cecidam, esse potuissim, sed quia erat cum meo gravi periculo, nequaquam obligabar, ut ex *tract. de præcepto charitatis* suppono: Confirmatur: quia secus, Deus videns nos peccaturos, quandoquidem potest impedire, & non impedit voluntaria illi essent peccata nostra, sed certe non sunt illi voluntaria, quia nulla lege tenetur impedire.

3. Inquires: in hoc voluntario indirecto, v.g. in homicidio, commissio in ebrietate, quandonam peccatur, quando vinum largiter bibitur, an quando homini vultus lethale infligitur ab ebrio? Respondeo peccari quando vinum usque ad ebrietatem bibitur; nam propterea in hoc casu homicidium dicitur esse peccatum in causa. Imò idem dicendum est aliquando etiam in voluntario directo, quando enim venenum, v.g. inimico propinas, directè, ut illum interimas, peccatum non committis, quando is post aliquot dies moritur, in quibus fortasse te poenituit propinari veneni, divinamque amicitiam consecutus es, sed quando venenum propinasti. In utroque autem casu an mors dicenda sit effectus peccati cum Layman, *tract. 2. lib. 1. c. 3. de voluntariis, num. 5.* an peccatum denominativè cum Castropalao *tom. 1. tract. 2. de peccat. disp. 1. art. 3.* questio est nobis inutilis. Vide tamen quæ alibi explicuimus in *opus. Methodi conf. lib. 2. cap. 6. §. 2.* quantum pertinet ad modum, quo sit in confessione id aperiendum.

4. Est & alia divisio voluntarij, nempe in, expressum, quando scilicet explicite aliquid volumus, & in tacitum seu interpretativum, seu juris fictione, quando scilicet aliquid volumus implicitè. Verum id, & eius quædam limitationes vide apud Layman *lib. 1. tract. 2. cap. 3. num. 3.*

§. III. De Violento, Coacto, Necessario.

1. Volentum propriè (nam aliquando hæc nomina confunduntur) est, quod fit à principio extrinseco contra propriam inclinationem eius, in quo fit, & convenit tam rebus inanimatis cognitione carentibus, quam animatis cognitione nentibus. Coactum addit ad violentum, cognitionem; nam lapis v. g. sursum projectus violentari dicitur, non cogi; animal vero, aut homo si in aliquo ligetur loco, dicitur cogi. Necessarium est illud, quod est determinatum ad unum, quod convenit tum violento, tum coacto. Convenit etiam spontaneo, quando ad illud habetur animi propensio; namque amor Dei in anima beata dicitur necessarius, ut item actus primò primus in voluntate: quamvis enim in his sponte, seu secundum propriam inclinationem, anima, & voluntas agant, tamen quia determinantur ad unum, necessario, & non liberè operantur. Hinc nota voluntarium liberum non solum tolli per coactionem, quando scilicet cogitur, qui ad aliquid præstandum contra propriam inclinationem, sed etiam quando non cogitur, sed necessitatur, seu determinatur ad unum, quamvis cum magna sua inclinatione, ut accidit in dicto amore, & dictis actibus primò primis.

2. Sit ergo regula, omnes illæ actiones seu passionnes, quæ in nobis sunt secundum alias inclinationes, sunt tamen contra deliberatam voluntatem, non sunt nobis voluntariæ & liberæ, sed in illis violentiam, & coactionem patimur, quare non peccamus. Ratio regulæ est clara ex dictis, quia quamvis sint secundum inclinationem aliarum potentiarum, tamen sunt contra inclinationem voluntatis deliberatæ. Huius generis est prædictus amor in patria: Huius sunt prædicti actus primò primi in voluntate: Huius item sunt motus in appetitu sensiti-

vo, seu in membris corporis, quando voluntas advertens repugnat.

3. Sed ecce tibi celebris difficultas. Ad hoc ut aliquis actus, vel passio faciat in nobis sit coacta, atque adeo involuntaria, & non peccaminosa, satisne est, ut voluntas deliberata non consentiat, negativè scilicet se habendo, an requiratur ut positivè dissentiat, v.g. vis infertur Virgini, & aliquis rapitur ad Idola, ita ut manus eius cogantur inferre incensum ipsi Idolo, aut sentit quis in parte inferiori motus sensuales; Si prædicti solum non consentiant, satisne faciunt suæ obligationi, an non tales actus seu passionnes sint ipsi involuntariæ, atque adeo non peccaminosæ, an necesse sit, ut per actum positivum talibus motibus repugnent.

4. Respondeo, Multorum sententia est non satis esse, negativè se habere, quia si positivè non dissentiant, videntur illis motibus consentire, ita S. Th. p. 2. q. 74. art. 6. *Morol. tom. 1. lib. 4. c. 6. quest. 5.* alique apud Ioan. Sanch. mox citandum.

5. Non desunt tamen plures, ut Tolet. Thom. Sanch. alique apud Ioan. Sanch. d. 1. per totam, qui docent cessante periculo positivè consentisse satisfieri obligationi, si tantum negativè quis se habeat, quia præceptum ad nihil aliud obligat, nisi ad non volendum illos motus; at satis non vult, quod non consentit. Verum de hac re parco nunc meam profertè sententiam, infra lib. 1. o. si Deo placuerit, prolatus.

§. IV. Ira & Concupiscentia quomodo se habeant circa Voluntarium.

1. Huiusmodi animæ passionnes (sub quibus comprehenditur Amor, Desiderium, Spes, Gaudium, Odium, Desperatio) non tollunt regulariter Voluntarium acceptum pro libero: ita S. Thom. p. 2. q. 6. art. 7. secus, communiter nunquam homines peccarent, quia communiter ad peccandum ab his passionibus inducuntur. Ratio autem ultior est, quia regulariter supponimus ab his passionibus non ita obscurari rationem, vel cogi voluntatem, ut impendatur debita advertentia, debitaque libertas.

2. At Minuuntur sane minuunt, ita Castrop. *tom. 1. tr. 2. d. 1. p. 5.* quia eiusmodi perturbationes, non tollunt, turbant certè intellectum, ut non sinant considerare omnes objecti conditiones, & circa illas expedite deliberare; videntes enim hominem ed magis inclinare in objectum, quod maior est passio, quæ ad illud movet.

3. Ex his fit, ut contractus initii ob magnam spem lucri, vel ob magnam amorem circa aliquid, iuxta eundem *ibid.* ut item promissiones, donationes, legata, hæreditates extorqueant blanditiis, & precibus sine dolo & fraude, sint observanda, iuxta eundem *ibidem* aliis citatis, quia ex una parte sunt maxime spontaneæ, & ex alia, debita libertas in his regulariter non deficit.

4. Dixi (regulariter) nam non nego aliquando has passionnes adeo esse vehemètes, ut omnino ab iis obscuratur nobis ratio: in quo eventu (nisi in causa quis peccaverit admittendo tales passionnes cum prævisione effectus secutus) à peccato excusabimur, quemadmodum nonnulli à peccato exculant interdum eos, qui ex vehementi passione ipsos interficiunt, hi enim facile præsumuntur in brevem quasi amentiam incidisse, dum tantum malum propriæ interregionis non apprehendunt.

§. V. Metus quæ ratione se habet circa Voluntarium.

1. EA, quæ fiunt ex metu, licet interdum (quando scilicet displicet actio, quæ ex metu fit) involuntaria sint secundum quid; absolute tamen sunt voluntaria, tantamque habent voluntarij liberi rationem, quanta sufficit ad peccatum vel ad merendum: ita S. Thom. p. 2. q. 6. art. 6. & passim Theologi. Ratio est, quia, qui merces v. g. projicit ob naufragij timorem, verè omnibus expensis, ob bonum vitæ, (quam servare hic & nunc intendit) ejusmodi jacturam, licet cum displicentia

metu, eligit, esto, metu illo non urgente, nequaquam
dilectus.

2. Quod si tantus exaceret metus, ut turbaretur
metus, et tolleretur deliberatio, certum est non fore
voluntarium, ut in simili vidimus §. *prae-*
dictum, n. 4.

Monco disputationem hic esse de gestis casualiter ex
metu, non facta comitante cum illo, adulterius, v.g.
susceptum à muliere cum metu instantis infamiae, vel
periculi, sunt ex omni parte voluntaria, quia sunt à co-
prosciente figuri, ut supponimus, nullo extrinseco co-
pente, cum propensione voluntatis, secus omnia pecca-
ta, quae certe committuntur, comitante metu gehennae,
voluntaria non essent.

Quis metu sit justus cadens in constantem virum

3. Duplex est Metus. Gravis alter, quem etiam ju-
stus, probabilem, cadentem in constantem virum ap-
pellamus. Alter levis, qui vocatur etiam injustus, im-
probabilis, non cadens in constantem virum.

4. Huiusmodi Metus prioris generis, qui à gravi
malo inducuntur, quique solent esse sequentes: Metus
corporalis, gravis cruciatus corporis, mutila-
tionis alicuius membri, infamiae nobilis sive juris,
sive facti. Metus appetenda virginitatis vel patiendi
violentam copulam, amittendi omnia bona temporalia,
vel notabilem eorum partem, amittendi propriam sta-
tutum, amittendi honorem &c. similia. Ita Sanchez lib. 4.
de *marit.* d. 2. Castro P. tom. 1. tr. 2. d. 1. p. 7. & alii.
probat hos esse timores graves, qui vel ipsos pruden-
tes viros concutiant, est, quia haec mala nisi ex aliquo ca-
pite mox explicando, diminuantur, gravia esse, & me-
tus timenda ipsi caeci vident.

5. Huiusmodi pertinet metus excommunicationis in-
iusta: iniusta, inquam, non verò iusta, siquidem iusta
ferret, ut homo resisteret à pertinacia, & à culpa, quod
cum is facile possit praestare, obediendo pretenetur praes-
tare: nisi faxis, sibi imputet. At iniusta, licet coram Deo
nequaquam liget; tamen, quia ligat in foro externo, ti-
menda est; nam cogitur sic excommunicatus, (ut videt
scandalum) abstinere à Sacramentis, divinis officiis, si-
delitumque participatione, à quibus abstinere, malum est
non contemnendum. Vide quae dicam §. 7. de timore iuste
incusso.

6. Dixi (nisi ex aliquo capite diminuantur) nam ad
cognoscendum, an metus sit gravis, non solum expedi-
magis ipsius mali debet, quod haecenus fecimus,
verum etiam qualitas personae, cuius quae inferat, tum
ipsa quae patitur metum; addere & modum, & similia
adjuvanda, sub quibus ejusmodi metus incutitur, ita de
Lugo t. 2. de iust. d. 2. §. 7. n. 33. Si enim puer, x. g. vel
femina inermis cordato homini mortem comminatur,
non illud inducet metum cadentem in constantem vi-
rum, ad gravem enim metum oportet, ut qui timorem in-
ferat, ejus sit conditio, ut ei nequeat facile resisti: Vel
certe si alias possit, sunt tamen ea circumstantiae, ut hic,
& nunc non possit: Ut si ego, v. g. essem funibus astrictus,
& puer nudo gladio mortem mihi minaretur.

7. Etiam si similia non sit solitis facere, si tamen te-
tio mala gravia minetur, satis esse ad inducendum me-
tum gravem existimo; siquidem qui agnus fuit, potuit
(quae prava est hominis propositio) repente in leonem verti.

8. Rursum id, quod femina vel puer causa est suffi-
ciens iusti metus, non erit generaliter viro, cum puella,
puerique facilius timeant, quam viri, qui majori pruden-
tia rectum metuendum momenta perpendunt.

9. Metus reverentialis Superiori debitus tum de-
mum mihi videtur gravis, quando est conjunctus cum
rationabili timore, ne superior, vel rigide, vel male tra-
ctet subditum, ita Castro P. l. c. n. 6. id enim rationa-
biliter conturbat hominem vel constantem: Alias, solus
pudor, & erubescencia, quam pati subditus praevidet,
ut superiori contradicat, non videtur nisi levis, & qui
vinci possit, & debeat.

9. Scias importunas preces, hoc est, instantissimas,
& saepius inculcatas cadere in virum constantem, easque
merito timeri à viro gravi, affirmat Pontius lib. 4. *mar.*
cap. 3. n. 17. Negat Sanchez lib. 4. *mar.* d. 7. n. 7.

10. Denique, nota duo. Primo, metum non solum
cadere in constantem virum, quando praedicta mala ti-
metur in persona propria, sed etiam quando in filiis,
uore, parentibus, cognatis, amicis, in iis sci-
licet omnibus, quorum bona, vel mala ad personam
propriam pertinere judicantur, ita idem ibid. n. 12. Secun-
do, metus praedictos aliquando iuste alicui incuti posse,
ut si mortem minetur Iudex reo convicto: injuste ali-
quando, ut si mortem latro comminetur innocenti viato-
ri; Diversos effectus hi diversi metus pariunt, ut ex di-
gendis patebit.

*Quid oportet metu gravis iniuste incussus in
contractibus.*

11. Quaestio celebris est, an contractus ex metu
cadente in constantem virum celebrati sint, validi: posse
enim à Iudice propter bonum publicum & invalidos de-
clarari, omnes fatemur: Ita Doctor. cit. Juvat autem per-
maxime id noscere nam ex testamento, v. g. in favorem
meum extorto per metum iniustum, ego haeres ero, si
illud sit validum, esto post sententiam contra me feren-
dam, amissurus sum hereditatem: at si non est validum,
ne ante sententiam quidem, haeres es. Eodem modo si
per similem metum mihi aliquid elargiaris, solvas, ven-
das, ego fiam illius dominus, si hi contractus sint vali-
di, secus apud te dominium de jure remanebit.

12. Adverte autem nos hic de metu gravi iniuste
incusso ad extorquendum ipsum contractum loqui, se-
cus omnes fatentur contractum esse validum, vide Sanch.
lib. 4. in *dec.* 3. n. 4. *l. l.* lib. 2. c. 17. n. 40. Si quis, v. g. ob
timorem mortis ab inimico suo inferenda eligeret sua
praedia mihi vendere, ut expediret à patria discederet,
mortemque vitaret, valida erit venditio, quia timor ab
inimico illatus cum non fuerit directus ad extorquen-
dam venditionem, venditionem inficere non potest, idem
esse in matrimonio, Sanchez lib. 1. de *mar.* d. 12. idem in
votis, recte docet Th. Sanchez lib. 4. in *Dec.* c. 3. n. 4. ali-
que. Ut si quis, v. g. te iniuste occidere minetur, nisi illi
tua praedia vendas, tunc enim verò quaestio est, an si ven-
das, valide vendas.

13. Jam verò idem Sanch. de *mar.* lib. 4. d. 8. ali-
que, quibus adde Castro P. 2. tr. 2. d. 1. p. 8. n. 4. Joan. de Lugo
tom. 2. de *iust.* d. 22. §. 6. à n. 73. plurimique docent
contractus celebratos hoc metu iniuste incusso ad eos
extorquendos jure naturae esse validos, & consequenter
per illos transferri dominium, posse tamen à Iudice nul-
los, invalidosque declarari, celebratos intellige cum
vero consensu, sed metuculofo; si enim verum consen-
sum removeas, tunc sine dubitatione contractus invali-
dus est, ex defectu consensus, qui est de contractus essen-
tia. Excipit tamen idem Sanchez Matrimonium, dotis
promissionem, vel dationem, promissionem, vel traditio-
nem bonorum Ecclesiae, & denique votum Deo factum;
haec enim extorta per dictum metum saltem propter de-
clarationem factam ab Ecclesia, nulla prorsus sunt, &
irrita. Ratio praecipua praedictae validitatis est, quia,
non obstante injuria allata per metum, jam adest iustus
titulus dati, & accepti, promissi, venditi, &c. verè
enim datum, acceptum, promissum, venditum est, &c.
adest item voluntarius consensus, quia metus, ut *supra*
n. 1. vidimus, voluntarium absolute non tollit. Adest ergo
totum illud, quod essentialiter requiritur ad rationem
validi contractus. Adde Baptismum receptum ex dicto
metu validum esse, ut item cetera Sacramenta, excepto
matrimonio, cur igitur non sic contractus?

14. Verum Molina, Rebell. Val. aliique apud Onate
t. 1. de *contractibus*, tr. 1. d. 3. §. 13. num. 135. docent esse
jure naturae invalidos, hoc est, nullam ex iis oriri obli-
gationem, & consequenter per illos non transferri domi-
nium

nium. Cum hi ego sentio, & ratio mea est, quia in jure naturæ impossibile est, ut ex iniustitia oriatur iustitia, seu ius; licet in physicis ex vicio profluere non potest actus virtutis; & in metaphysicis ex differentia. Confiteri non potest risibilitas, sed si ex contractu mercedioso oriatur obligatio iustitiæ, sanè ex iniustitia oriatur iustitia, ergo &c. Minor probatur; nam obligatio iustitiæ oriatur ex contractu per injuriam extorto, hoc est, ex contractu iniusto, atque adeo ex iniustitia. Quoniam ergo ejusmodi contractus obligationem non parit, contractus essentialiter non erit, qui deficiat, *Utro citroque obligatio.*

15. Confirmatur. Nam qui per metum iniustum extorquet contractum, & ex eo aliquid habet, teneatur illud statim restituere, ut concedunt ipsi adversarii apud Castro P. l. c. 3. ergo signum est contractum esse nullum, secus expectari posset, donec Judex irritaret; scio reservationem quorundam apud Sanch. de Lugo, Castro P. citatos, sed non satisfacit, id quod tamen fuscè persequi nobis otium non est.

16. Ex dictis solvitur. Ratio adversariorum illata num. 13. nego, cum adesse sufficientem consensum, ut in casu nostro requiritur: quamvis enim adsit consensus voluntarius sufficiens ad meritum, vel peccatum, quod solum num. 1. docuimus, tamen, quia ex ejusmodi consensu voluntario, sed per injuriam extorto, non oritur obligatio iustitiæ, quæ est de essentia ejus consensus, qui est contractus, id est sufficiens in casu nostro non est. Id quod solvit illud de Baptismo, & Sacramento, ad quæ (præter matrimonium) satis est consensus voluntarius, & liber, non verò requiritur consensus, qui sit contractus. Quod si ex Baptismo, vel alio Sacramento oritur obligatio ad servanda præcepta Ecclesiæ, &c. non est hæc obligatio iustitiæ orta ex contractu, de quo loquimur, sed alterius virtutis, ut Religionis, &c.

17. At in promptu sunt multa jura, l. 1. de rescind. vend. qui in carcerem, 22. ff. de eo quod met. l. 2. de jud. & alibi, sententia contractus aliquos ex metu esse infirmandos, ergo supponuntur esse ex se validos; Adde esse nonnulla iterum jura, quæ dicunt, vel insinuant esse validos.

18. Respondeo esse etiam iusta, quæ dicunt hos contractus esse irritos: unde nego consequentiam; illa enim jura, quæ nobis videntur contraria, solum statuunt eos esse declarandos nullos, ita Pont. lib. 4. de marim. cap. 8. n. 8. in fine, sicuti re ipsa sunt: id quod jura faciunt ad positivè retundendos contractus iniustos, & injuriosos; Et certe frequenter id necesse est, propter illos, qui contrariam sententiam sequuntur, quæ certe probabilis est.

19. Ad id, quod additur, deo vel ea jura loqui de metu levi, ut mox §. 6. dicemus, qui contractum nequaquam irritet in foro externo, vel loqui de validitate quæ ad forum externum, sic Onate tom. 1. de contr. tr. 1. diff. 3. sect. 13. n. 239. jura enim antequam contractum meticulousum irritum declarant, eundem validum esse quæ supponunt, quæ ob bonum regimen (ne turbentur inter se sine autoritate iudicis contrahentes) permittunt.

20. Sed quid respondebimus ad paritatem de dolo, quæ ab adversariis magni fieri videtur? Communis est opinio, sic Castro P. de Lugo l. c. alique invalidos esse contractus, qui celebrantur ex dolo dante causam ipsi contractui, ex dolo, inquam, versante circa substantiam rei, at ex dolo versante circa accidentia validos esse: v. g. si mihi vendis vitrum, fingendo esse gemmam, venditio invalida est: mihi vendis equum multorum annorum pro juvene, valida est jure naturæ; & per aliquos etiam jure positivo, venditio, licet possit per Judicem irritari pro arbitrio illius, qui fuit deceptus, dummodo contractus non sit ex natura sua indissolubilis, ut est matrimonium. Hoc posito sic arguunt: Contractus per dolum extortus circa accidentia est iniustus, & tamen est validus licet irritandus, ergo ejusdem rationis erit contractus per metum extortus.

21. Respondeo, primò quidem. Quid si negetur hoc antecedens, scilicet contractum hunc esse validum,

ut erit plures negant, sic Re bel. p. 2. lib. 1. q. 6. sect. n. 11. apud citatum de Lugo; sed expeditis secundò. Distinguo idem antecedens, est iniustus quoad substantiam nego, quoad accidentia concedo, atque adeo est validus, quia parte est iustus, id est, quoad substantiam concedo: quia parte est iniustus, id est, quoad accidentia nego: ex hac enim parte, cum adsit injuria, obligatio iustitiæ fluere non potest, nam propterea compensari omnino debet. Atque hinc confirmo nostram doctrinam, cum enim in contractu meticulouso injuria sit in tota substantia, ut nemo negat, atque adeo nullatenus pars sit iusta; non poterit ab illo ex ullo capite oriri ius. Rursus si metus, atque injuria in casu nostro cadit in totam substantiam, cur adversarii ducunt paritatem à contractu dolo circa sola accidentia? debuissent profectò ducere ex contractu dolo circa substantiam, quo pacto illis nullo modo suffragatur paritas, cum contractus dolo circa substantiam, per omnes, nullus omnino sit.

Metus gravis in matrimonio.

22. Ex his sequitur, primò Matrimonium ex dicto metu contractum esse jure naturæ nullum, quia illud etiam ut Sacramentum fundatur in contractu valido. Adde annotatum fuisse ab Ecclesiâ, c. Significavit, de eo qui duxit in matrimonio, cap. requisivit, cap. gemma, de sponsalib. Item alias annullatum fuit matrimonium clandestinum à Tridentino sess. 24. cap. 3. de reform. marim.

Metus idem in aliis Actibus.

23. Sequitur secundò, ut pronuntietur, an alii actus celebrati ex ejusmodi metu, sint jure naturæ nulli, esse noster naturam actuum expendendam. Si enim ejus sunt generis, ut debeant parere obligationem iustitiæ, eo ipso sunt nulli, quia metus est in causa, et non oritur, sicuti modo statuius) dicta obligatio. Hujusmodi sunt promissio sponsalium, ipsa sponsalia, promissio vel traditio dotis, venditio, emptio, & universum omnis traditio, vel promissio aliis obligationibus. Si verò sunt ejus generis, ut ad eorum validitatem satis sit esse voluntarios, ac liberos, nec debent dictam iustitiæ parere obligationem, erunt (quantum ex hoc capite metus) latis validi, licet possint à Judice rescindi, & videndum an ex alio capite invaliditatem forte Contraxerint.

24. Certe Sacramentum validè confertur, si suscipiatur ex metu, ut modo num. 1. diximus: & absolutio, v. g. ab excommunicatione, vel interdicto ex simili metu collata, (cum voluntaria absolute sit) valida item ex se esset, tamen quia invalidata est ab Ecclesiâ, c. Unico de iis, quæ vi, in 6. nullit. ex metu confertur; lege Castro Paluum tom. 1. tr. 2. q. 1. p. q. 2. n. 2. & Joannem de Lugo de iustitia, tom. 2. diff. 22. sect. 7. n. 120. aliosque ab ipsis laudatos, qui de constitutione procuratoris, de sententia Judicis, de confessione jurisdictionis, de electione, & similibus ex metu factis late disputant, an quamvis ex hoc capite metus, quoad validitatem non claudicent, quia eis sufficit esse voluntarios, invalidi nihilominus ex alio alio capite inveniuntur.

§. VI. Quid operetur metus levis injustè incussus. Contractus ex metu levi iniustus.

2. Metum illum, qui respectu viri prudentis est levis, respectu verò mulierculæ, v. g. est gravis, huc non advocamus, quia de illo, utpotè tunc gravi, in præcedentibus disputatum est; loquimur ergo nunc de metu omnibus expensis levi, hoc est, de metu alicui, licet injustè incusso: nihilominus tam modico, etiam respectu subjecti, cui incutitur, ut insufficientis sit ad ipsum graviter conturbandum, & querimus: An si quis ex hoc levi metu, quasi ex levi tentatione, cui facili negotio resistere potest, commotus inear contractum quempiam cum aliquo (præter matrimonium, de quo mox separatim) validè inear?

2. Convenimus ejusmodi contractus, sive onerosos, sive